

Koszovó

*A Balkán gyümölcssei
barátságot hoznak*

Írta és fényképezte: Szikra Csaba

2011 OKTÓBERÉNEK LEGVÉGÉN EGY KISBUSSZAL INDULTUNK ÚTNAK BARÁTI ALAPON, HOGY HAT NAP ALATT, AMENNYIRE CSAK LEHET, MEGISMERJÜK KOSZOVÓT, EZT A KICSI, IZGALMAS ÉS NAGYON SZÉP ORSZÁGOT. KÜLÖNBÖZŐ HÁTTÉRREL JÖTTÜNK, DE HASONLÓ LELKESEDÉSSEL VETETTÜK BELE MAGUNKAT A SOKFÉLESÉGBE, A NYUGALOMBA ÉS A PÖRGÉSBE, AMI FOLYAMATOSAN VÁLTAKOZVA KÖRÜLVETT MINKET. ELKÁPRÁZTATOTT AZ EMBEREK NYITOTTSÁGA, A TÁJ SZÉPSÉGE, AZ ÍZEK, SZÍNEK, HANGOK, KULTÚRÁK ELKÉPESZTŐ VÁLTOZATOSSÁGA. MEGLEPETT, MENNYIRE HAMIS A KÉP, AMIT A MÉDIA SUGALL. NEMHOGY TÚZFÉSZEK VOLNA KOSZOVÓ, SOKKAL INKÁBB MÁSODIK OTTHON, MELY MINDIG HAZAVÁR.

A lapvégzettségem szerint szociális munkás vagyok. Azért mentem a főiskolára, hogy emberekről tanuljak, megismerjem őket olyannak, amilyenek, és rájöjsek, miért pont olyanok. Nem sokat utaztam, a világ számomra Magyarország és leginkább Budapest volt. Diploma után sem változott ez sokat, munkahelyek jöttek egymás után, és mikor bevándorlókkal dolgoztam hivatásos segítőként, egy menekült fiú története ébresztett rá, hogy mennyi minden kimaradt az életemből eddig, amiért nem indultam útnak. Egy alig két magyar megyényi földdarabról beszélt nekem, Koszovó földjéről: óriási hegyekről és füves rétekről. Ódon hangulatú városkákról, templomokról, mecsetekről és népekről, amelyek boldogságban és jó szomszédságban éltek egymás mellett évszázadokon át, míg a nagypolitika közbe nem szólt. Azt kérte, ha vége lesz a konfliktusnak, és ő is hazatérhet, menjek el én is oda mint turista és nézzek szét, mert ha a kérdéseimre választ szeretnék kapni, oda kell látogatnom. Csodát fogok látni.

Újabb évek teltek el, és én még mindig békésen ücsörögtem az íróasztalomnál, vagy aktívan mozogtam a tanítványaimmal, akiknek krav-magát, izraeli önvédelmet tanítok. Beiratkoztam interkulturális szakértő masterszakra, hátha ott rájövök arra, amire a fősulin nem sikerült.

A szimpatikus fiatalember és szülőföldje teljesen kiment a fejemből, az Európai Unió határát nem léptem át soha. És aztán, mikor legkevésbé vártam, egy szerencsés véletlennek vagy eleve elrendelt körülménynek köszönhetően lehetőségem nyílt először három újdonsült ismerőssel, majd – és erről az útról szól ez a cikk – egy húszfős buszra való útitárssal nekivágni Koszovónak.

Hajnali négy órakor indultunk Budapestről, dél felé vettük az irányt. Szegednél hagytuk el Magyarországot, majd Belgrádon és Niš-en keresztül érkeztünk Koszovóba... De előbb még kaptunk diót ajándékba egy szerb parasztbácsitól, akinek szimpatikusak voltunk. Beszélgetni nem tudtunk vele, mert nem volt közös nyelvünk, de mi, a magyar rendszámú busszal a vendégei lettünk ennek a szerb embernek lent, Dél-Szerbiában a koszovói határhoz közel.

Első koszovói élményünk szintén ajándékozáshoz kötődik: a kis vendéglőben, ahová betértünk, magyarul köszönt ránk a tulajdonos. Mint kiderült, nálunk dolgozott pár évet, s a nyelvünket is megtanulta. Ajándéka a trileche nevű süti volt, amit Pristina belvárosának másik végéből hozatott nekünk, mert saját éttermében nem volt desszert éppen.

Aznap este részt vettünk még egy rendezvényen: tehényűjtés szegényeknek. Pontosabban a buli bevételéből rászoruló családok tehénhez és tejhez jutását támogatták. A helyszín egy korábban leégett sportlétesítmény pincéjében kialakított klub: bent egy „normál pesti underground buli” fogadott minket, péntek estéhez méltóan tele gimnazistákkal. Ez a sajátos hasonlóság meglepett minket: mintha egy átlag Kazinczy utca környéki szórakozóhelyen volnánk, de mégsem. A fiatalok jól öltözöttek, az arcok ismerősek, a pénznem viszont euró, és a nyelv meglepően érthe-

” Ódon hangulatú városkákról, templomokról, mecsetekről és népekről, amelyek boldogságban és jó szomszédságban éltek egymás mellett évszázadokon át...”

tetlen. A söröző, borozó, csinosan öltözött fiatalokat elnézve a legfurább belegondolni, hogy ők bizony iszlám hívők. Se szakáll, se kendő, se alkoholtalalom. Aztán beszédbe elegedtünk velük (a fiatalok jól beszélnek angolul, az idősebbek a német nyelvet

bírják): elmondták, ők „rock n’ roll muszlimok”, azaz fontos számukra a hagyomány, de külsőségekben és alapvető életmódban nem különböznek a nyugat-európai fiataloktól.

Másnap meglátogattuk Gracanicát, egy szerb kisvárost. Fontos megemlíteni, hogy Koszovó soknemzetiségű ország: a többség albán, de a szerb kultúra számára is alapvető fontosságú hely kolostoraival, amelyek közül az egyik legfontosabb pont az itt található. Élnek még Koszovóban horvátok, a már említett cigányok, törökök, gorániak (muszlim vallású macedónok) és a sort még hosszan folytathatnánk. Mindenesetre Gracanica elvileg turistalátványosság, de mi a szép, napos, őszi szombat délutánon nem láttunk turistát.

Következő úti célunk, Janjevo, ez az egykoron szinte „színhorvát” városka, érdekes történelemmel bír. Hétszáz éve érkeztek ide az első dalmáciai telepeselek, s a lakók többsége azóta is (egészen a XX. század végéig) őrizte katolikus vallását, horvát anyanyelvét, különleges, Koszovóban egyedi kultúráját. Aztán jöttek a nehézségek, s Janjevo igen megsínylette a háborút: a három-négyezer lakosból alig maradtak ötszázan. Sok az elhagyott ház, kevés a munkalehetőség; a kicsiny horvát közösséget a katolikus pap vezeti. Az atya a helyi cigányokat és albánokat is támogatja, s emellett karizmatikus lelkipásztor: képviseli nyáját, neveli a gyerekeket, lobbizik és barátkozik az ide érkező utazókkal, akik bizony igen kevesen vannak; pedig egy jó marketing-stratégiával és némi pénzzel (sok pénzzel...) turisztaparadicsom lehetne.

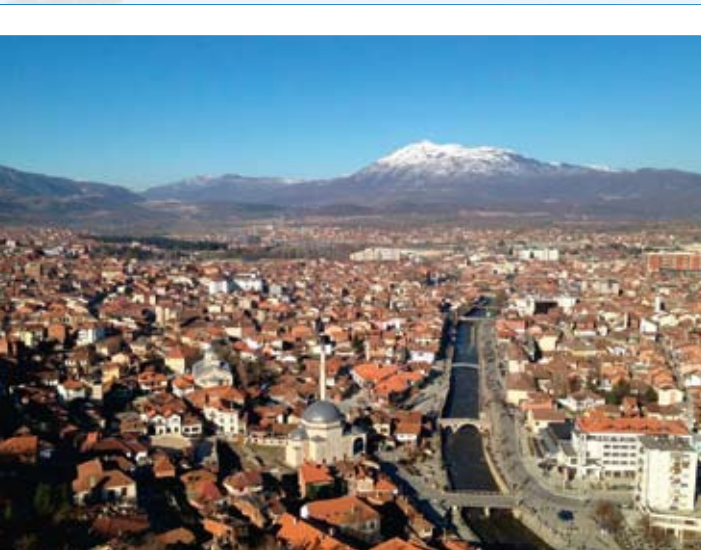
Kicsivel később felugrottunk Brezovica hegyvidékére, ahol remek kávékat ittunk egy hangulatos hegyi

fogadóban – ha Ausztriában volna, tuti tele lenne, de itt néhány helybéli kívül csak mi voltunk. Majd este megérkeztünk Prizrenbe, ami egy csoda. Magas hegyek lábánál fekszik Dél-Koszovóban, fantasztikus török, albán és szerb emlékeket őriz, itt találkozik össze legélénkebben kelet és nyugat, észak és dél Koszovóban, vagy talán az egész térségben. Gyönyörű. Nem tudtunk betelni templomaival és mecsetjeivel, „szicíliai” hangulatával, az emberek kedvességével és az árak is hihetetlenül alacsonyak voltak (kisközért: kaja egész napra 2 euróért stb.). Megismerkedtünk Drennel, aki fesztiválokat szervez itt; a két leghíresebb rendezvény a városban a DokuFest filmfesztivál és a Bunar 40, amelyen traktorgumiban ereszkednek le a résztvevők a hegyekből a város folyócskáján. Nyáron erre visszatérünk ide!

A belvárosban elképesztő esti élet fogadott: szinte mindenki fiatal, csinos, mosolygós és sétál, korzózik, beszélget a városban. Hihetetlen forgatagnak lehettünk részesei. A vegyes grillhús tálról kiderült, két ember helyett akár négynek is elég – 12 euróért... A súlyos húsok és igen finom helyi borok elfogyasztása után szállásunkra indultunk, ám egy étteremből hangoz partizene szólt. Úgy döntöttük, hogy még egy utolsó italra bemegyünk. Kicsit másképp alakult az este. A bejáratnál tájékoztattak bennünket, hogy ez egy zártkörű buli, amit az összes komolyabb, meghirdetett bulihoz hasonlóan egyenruhás rendőrök biztosítanak. Kedvesen megkértük a beengedő személyzetet, akik tíz percre beengedtek. A bárpulnál italokat rendeltünk, de amikor a fizetésre került a sor azt tapasztaltuk, hogy minden ingyen van. Innentől hatványozottan beindult a buli, amiről máig nem tudjuk, hogy céges, esküvői, legény- vagy leánybúcsú, születésnap parti vagy miféle volt, mert senki sem tudta. Itt ajándék pólót kaptunk és mindenki mindenkivel barátkozott, „fényképeződött”, ismerkedett, táncolt. 3 órakor egy újabb kör kíséretében kis csapatunk nekiállt egymás óráját visszaállítani téli időre, mert pont eljött az ideje ennek. Jóval pirkadat után azt vettük észre, hogy szinte már csak mi vagyunk a buliban, és villanyoltáskor mi hagytuk el utoljára a „10 perces” buli helyszínét.

A következő nap némiképp a szeszes italok jegyében telt... Meglátogattuk Rahovecben Daka urat és fiát, akik igen finom rakit (szőlőpálinkát) főznek borukból: az üstöt főzés előtt kikenik mézzel, bele egy kis szőlőhéj, rá a bor, és mehet a munka. Józanodás céljából megmásztuk a város XIII. századi óratornyát, aminek eredeti óraszerkezete a XVIII. században készült, bár már nem üzemel. Aztán albán földművesek adtak nekünk óriási zacskókban szőlőt. Az előző, diós élmény

után elmondhatjuk, hogy a Balkán gyümölcssei barátságot hoznak. Az este Velika Hocában, a szomszédos szerb faluban ért véget, Marko atyánál a helyi monostorban. Marco atya a szerb pravoszláv egyház, és a környék számos katolikus egyházkerületének misebor ellátója. A hajdan számos szerzetesnek otthonul szolgáló középkori létesítmény mára igen komoly borászati központtá nőtte ki magát. S ami a legjobb érzés számunkra: velünk tartott tolmácsolni a Rahovec Borrégió egyik marketingese, Agro, egy albán fiú. Kicsit tartottunk tőle, milyen lesz találkozása a szerbekkel (elmondta, este még nem járt arrafele és sok benne a félelem), de aggodalmunk alaptalan volt. Bár sok az előítélet

még az itteniekben, mégis barátságosan beszélgettek Marko atyával, s megállapodtak, a későbbiekben is tartani fogják a kapcsolatot. Elképzelhető, hogy nemcsak koszovóiak és magyarok, hanem különböző származású és vallású koszovóiak közt is hidat képeztünk ezzel az úttal.

A következő két éjszakát kullában, azaz hagyományos albán lakótoronyban töltöttük, a közös hálóteremben, az odában aludt többségünk. Ez olyan valami, amit nem lehet leírni, nem lehet elmesélni, meg kell élni... Egy vártorony a falu közepén, amely egykoron a vérbosszú elől védte meg lakóit, most pedig panzióként működik. Komfortos, de tévét nem kerestünk, mert autentikus népművészeti műsort kaptunk, albán vendéglátóink a helyi táncokra tanítottak minket, s mivel volt velünk egy profi néptáncos, mi is taníthattunk nekik valamit. Házigazdánk, Rexhep (civilben angoltanár) ezután a DeĐan-i kolostorhoz kalauzolt el bennünket. Az épületegyüttes gyönyörű, nyugodt környezetben található néhány kilométerre a várostól. Innen a csodás Rugova-völgybe vezetett az utunk. Sok száz méter magas sziklafalak, vízcsapások, szerpentinutak kísérték minket végig az úton, mely egy hegyi étteremig vezetett. Többségünk pizstrángot rendelt, melyet

az étterem melletti sebes folyású patakából fogtak ki rendelésünk után. Mondhatni, elég friss volt.

Utolsó nap, hazafelé még megálltunk egy rövid megemlékezésre a rigómezei csata emlékművénél, majd jött is a határ. A rövid várakozás alatt ismét nem mindennapi dolognak lehettünk szemtanúi. Mivel Szerbia nem ismeri el Koszovó függetlenségét, ezért koszovói rendszámú járművel nem lehet belépni Szerbiába,

fordított esetben, szerb rendszámú járművel pedig nem tanácsos Koszovóba menni. A szemközti sávban várakozó távolsági busz vezetője leszállt és nemes egyszerűséggel lecserélte a busz rendszámú tábláját, majd visszaült a vezetőfülkébe, s folytatta útját. Arrafelé ez megszokott dolog, nekünk mégis meglepő volt.

Hiába, a balkáni emberek talpraesettek, életrevalóak – minden körülmények között.

Egy óra környékén, ebédidőben értünk Niš-be, ahol a Nišava partján, a vár tövében, egy kitűnő étteremben ebédeltünk. Végül, kb. hatszáz kilométer autópálya után érkeztünk meg éjfél körül, Budapestre. A hat nap alatt egytől egyig mindenki jól érezte magát, számos meghatározó élményre tehetünk szert. Koszovó Európa olyan része, amely a gyakorlott utazók számára is tud meglepetésekkel szolgálni.